

AVRUPA'DA BÖLGESELLEŞTİRME ÇABALARININ ULUSAL VE BÖLGESEL KALKINMAYA ETKİLERİ: AVUSTURYA VE MACARİSTAN ÖRNEKLERİ

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin KOÇAK Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

Özet: Avrupa, çeşitli ölçütlere göre oluşturulmuş bölgelerden oluşan bir mozaik gibidir. Bu bölgelerden bir bölümünün, planlama bölgesi niteliğinde olduğu görülür. Ulusal kalkınma planlarının uygulanması ve yatırım planlaması amacıyla kurulmuş bölgeler bu kümede bulunur. İkinci kümedeki bölgesel yönetimler, devletin kamu hizmetlerini, özek dışında, taşrada yetki genişliği ilkesine dayanarak yürütmek üzere örgütlenmiş yapılardır. Bölgesel yönetimin son şekli ise, özerk bir siyasi yerinden yönetim birimi niteliği taşıyanlardır. Avrupa Parlamentosu'nun, 18 Kasım 1988'de onayladığı Bölgeselleştirme Şartı'nda bölge, "Coğrafi yönden, nüfusu kimi ortak özellikler taşıyan ayrı bir birim ya da kendine yeterli bir yapı oluşturan yöreler ya da yörelerin birlikte oluşturdukları bütüncül yapılar" olarak tanımlanmış ve ortak özelliklerinin de, dil, kültür ve tarihsel gelenekler olduğu vurgulanmıştır. Bu bildiri kapsamında, bölgeselleşme konusunda kavramsal düzeyde açıklamalar yapılmakta ardından söz konusu iki ülkenin(Avusturya ve Macaristan) bu alanda yaptıkları çalışmalar ele alınmaktadır.

ANAHTAR KELİMELER: Avrupa'da Bölgeselleştirme, Bölgeselleştirme, Bölgesel Kalkınma, Ulusal Kalkınma.

THE EFFECTS OF REGIONAL EFFORTS IN EUROPE TO THE NATIONAL AND REGIONAL DEVELOPMENT: AUSTRIA AND HUNGARY SAMPLES

Abstract: Europe is such as a mosaic of areas which were created according to various criteria. A part of these region have seen in the kind of the planning region. Investment planning and implementation of national development plans established for the purpose of this cluster is located in the region. The second part of regional governments, the state's public services, decentralized, except in the provinces on a basis of authority to carry out wide-organized structures. The final form of regional government is an autonomous unit of local administration. The European Parliament, 18 November 1988, endorsed the regional integration Conditions in the region, "Geographical aspects, the population of some common features, carrying a separate unit or self-sufficient structure forming the region or regions together have created an integrated structure" as defined and common features well, language, culture and historical traditions that have been emphasized. In the context of this declaration, by giving some explanations about regionalism at the conceptual level, and then the explanations of these two countries (Austria and Hungary) for their work in this area have been discussed.

KEY WORDS: European regional integration, regional integration, Regional Development, national development.

GİRİŞ

Avrupa'da, özellikle II. Dünya Savaşı'nın sonucunda ortaya çıkan kalkınma problemlerini ortadan kaldırmak üzere, pek çok ülke, az gelişmiş bölgelerinde çeşitli kalkınma araçları ile kalkınma sağlamayı hedeflemişlerdir. Genel olarak bu bölgelere sübvansiyonlar sağlanmış, altyapı yatırımları gerçekleştirilmiş, büyük ölçekli firmalar bu bölgelere yatırım yapmaları için teşvik edilmiştir. Bu hedefleri koyan ve gerçekleştirmeye çalışan aktörler temelde merkezi yönetimlerdir(Aydoğdu vd, 2008:9).

Başlangıçta ekonomik bütünleşme öncelikli olarak yola çıkan Avrupa Birliği (AB) zamanla 'sosyal ve siyasi birliğe' doğru da yol almaya başlamıştır. Bu bağlamda, Birlik sınırları içerisinde, sosyal birliği sağlamak ve sürdürmek amacıyla Bölgesel Politika (Regional Policy) temelinde bazı fonlar oluşturularak düşük gelirli ülkelere ve bölgelere yardım yapılmaktadır. Böylece, gelişmiş bölgelerle az gelişmiş bölgeler arasındaki gelir dengesizliğinin azaltılması ve bu dengesizliğe neden olan faktörlerin ortadan kaldırılması hedeflenmektedir. Bölgesel Politika, AB sınırları içerisindeki zengin bölgelerden yoksul bölgelere kaynak aktarılmasını sağlayarak, bu bölgeler arasında hem finansal dayanışmanın gerçekleşmesine aracılık etmekte hem de ekonomik bütünleşmenin sağlanmasına önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla bu politika, AB ortak politikaları içinde önemli bir yere sahiptir.

Söz konusu iki ülke, (Avusturya ve Macaristan) Avrupa Birliği'ne üye ülkelerdir. Bu iki ülke ekonomik gelişmişlik açısından aynı düzeyde olmadığı gibi her ülke kendi içinde aynı düzeyde gelişmiş bölgelere de sahip değiller. Kimi bölgeler daha gelişmiş ve zengin, kimi bölgeler ise daha yoksuldur. İşte tam bu sorun bağlamında, bölgeselleşme çabalarının hızlandığı görülmektedir. Amaç, bölgeselleşme ile birlikte, bu eşitsizliği olabildiğince azaltacak politikaları uygulamaya koymaktır.

Gerek Avusturya'da, gerekse Macaristan'da bulunan bölgesel yönetimler, birincil amaç olarak ekonomik gelişmenin sağlanması ve yaşam kalitesinin yükseltilmesini seçmişlerdir. Doğrusu, Avrupa coğrafyasına bakıldığında pek çok ülkede farklı etnik yapı, sosyo-kültürel çeşitlilik görülmektedir. Bu çeşitlilik, ayrılıkçılık ve ekonomik gelişmeyi baltalayan bir eyleme dönüşmemekte, aksine bir zenginlik olarak algılanmaktadır. Avrupa ülkeleri, bölge yönetimleri yoluyla ekonomik gelişmişliğini sağlarken, sığ bölgecilik anlayışlarından kurtulmuş durumdadır. Elbette, kimi etnik ve kültürel istemlere duyarsız kalınmaz ama öncelik bölge halklarının yaşam kalitesinin yükseltilmesine verilmelidir.

Bu çalışmanın amacı, Avusturya ve Macaristan deneyimlerinden örnekler vererek, bölgeselleşme uygulamalarının ulusal kalkınmaya olan etkisini irdelemektir. Avrupa ülkeleri arasında, özellikle Avrupa Birliği sürecinde hız kazanan bölgeselleşme çalışmalarının temel hedefi, bölgeler arası ekonomik eşitsizlikleri en aza indirmektir. Özellikle, alt yapı ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri açısından aynı ülke sınırları içinde dahi kimi bölgeler arası eşitsizlikler çok önemli boyutlarda bulunmaktadır. Çalışma kapsamında, öncelikle kavramsal çerçeve üzerinde durulmakta, ardından bölge, bölgeselleşme, bölgecilik, bölgesel gelişme ve ulusal kalkınma gibi kimi tanımlara yer verilmektedir. Bölgeselleşme

uygulamalarının ulusal kalkınmaya olumlu etkilerinin görüldüğü Avusturya ve Macaristan ayrıntılı bir biçimde değerlendirilmektedir. Son olarak, benzer sorunlarla karşı karşıya bulunan Türkiye için, sorunun çözümü noktasında, etnik milliyetçilik ve dar bölgecilik zihniyetinin bir yana bırakılarak, ekonomik gelişme yönelimli ve karşılıklı saygı içinde birlikte yaşama amacına hizmet eden bölgeselleşme çabalarına önem verilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kavramsal çerçeve bağlamında, günlük konuşmalarda sıkça geçen ve çoğu zaman anlam kaymalarının yaşandığı kimi kavramlar ele alınmakta ve karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir. Özellikle bölge, bölgecilik, bölgesel gelişme, bölgeselleştirme kavramlarını açıklamanın yerinde olacağı değerlendirilmektedir.

Bölge, Bölgecilik, Bölgeselleştirme ve Bölgesel Gelişme

Bölge, Latince “regio” yani “çevre” ya da “alan” anlamına gelmektedir. Sınırlarının çizilmesi ve tanımının yapılması konusunda kimi zaman zorluklarla karşılaşılmasının en önemli nedeni, bölgenin ölçeği, niteliği ve kendisinden beklenen işlevlerin farklı ölçülere göre belirlenmesidir. Gerek bölgesel gelişme ve gerekse sürdürülebilir bölgesel gelişme politikaları için bölgenin hangi ölçekte ve nasıl tanımlandığı önem taşımaktadır(Mengi-Algan, 2003:82).

Öte yandan, özellikle Avrupa’da son yıllarda yoğunlaşan yerel ve bölgesel birimlerin sınır ötesi işbirlikleri de bölgeselleşme içinde değerlendirilmektedir. Küreselleşmenin getirdiği ekonomik, toplumsal ve siyasal bütünleşme gereksinmesi, devletler arasında olduğu kadar, yerel ve bölgesel birimler arasında da işbirliğini yoğunlaştırmaktadır(Keleş, 1998:3)

18. yüzyıldaki sanayi devrimi sonrasında yaşanan sanayileşme sürecinde bazı ülkelerin hızlı bir büyüme ivmesi yakalamaları ile dünyada bölgelerarası gelişmişlik farkları oluşmuş; gelişmiş, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülke kategorileri ortaya çıkmıştır. Öte yandan, her ülkenin kendi içerisinde de bölgelerin gelişmişlik farkları ön plana çıkmaya başlamıştır. 1929 dünya ekonomik buhranı sırasında ilk sinyalleri görülen bu durumun, bir kavram olarak literatüre girmesi ise II. Dünya Savaşı sonrasında olmuştur(Dinler, 1998:122).

Konuya verilen önem söz konusu savaş sonrası artmıştır. Örneğin Fransa’da Paris ve çevre bölgeleri, diğer yörelerin toplamından daha fazla gelişme göstermiş, İtalya’da kuzey-güney ayrımı neredeyse iki farklı dünya ortaya çıkarmıştır. Bu gelişmeler söz konusu bölgelerde yeniden yapılanma gereksinimini doğurmuş; böylece Avrupa ülkelerinde bölgeselleşmeye yönelik yeni politikalar geliştirilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte, günümüzde geleneksel bölge anlayışının değiştiği ve yerel dinamiklerin ekonomik kalkınma ve bölgesel gelişme sürecindeki önemini artırdığı görülmektedir(Aşgın, 2009:4).

Bölge sözcüğü, çeşitli kavramlar karşılığında kullanılır. Bazen bir mahalleye, bir kente, bir yöreye, birkaç ülkenin oluşturduğu kara parçalarına “bölge” adı verilmektedir. Bölge, genellikle kentten geniş, bir ülkenin tümünden daha küçük mekan parçasıdır. Bölge sınırlarının çizilmesinde, coğrafi, ekonomik, toplumsal, yönetsel ölçütler ve bazen de bunların bir çoğu ölçüt olarak kullanılmaktadır. Öte yandan bölgeler amaçlarına göre, türdeş, kutuplaşmış ve “izlenice” ya da “planlama bölgesi” olarak sınıflandırılmaktadır(Keleş, 2010:295-296).

Bölgecilik, ortak tarihsel, kültürel ve etnik özelliklere sahip bölgeler ve bu bölgelerde yaşayan nüfusun, devlete karşı bağımsızlık çabalarını anlatır. Bölgeciliğin ilk biçimi, aynı dili konuşan, aynı kültürü paylaşan halkların, siyasal, kültürel ve etnik kimliklerini koruyup, geliştirmek için devletten çeşitli düzenlemeler yapmasını istemeleri ile sınırlıdır. Diğer bir küme ise, talep ettikleri düzenlemelerin anayasada yer almasını isterler. Bölgeciliğin üçüncü biçiminde ise, bölgesel ve yerel birimlerin sınır ötesi işbirliği çerçevesinde oluşturdukları birlikler söz konusudur(Mengi-Algan, 2003:83).

Günümüzde yaşanan bölgeselleşme olgusunda geleneksel neden ise etnik-dilsel azınlıkları ve yerel özgüllükleri korumaktır. Ancak bu gerekçe çeşitli yan gerekçelerle tamamlanmaktadır: Bölgenin yönetim yapısında etkin bir araç olması; ulusal planlamada yerel yönetimlerle ulusal devlet arasında yeni bir birimin yetki dağılımı yönünden gerekliliği; katılımcı demokrasinin güçlendirilmesi; merkezi yönetimin katılığı karşısında bölgesel esnekliği sağlayacak birimlerin kurulması; yeni sorumluluk mekanizmalarının dolayısıyla yeni bilgi ağının ve iktidarlarının kurumlaşabilmesidir(Nalbant, 1997:227).

Bölgeselleştirme, daha çok yönetsel bir anlam taşır ve merkezi yönetim karşısında bölgesel birimlerin yetkilerinin ve akçal kaynaklarının artırılmasını, bir başka deyişle yönetsel açıdan güçlendirilmelerini ifade eder. Bu nedenle, bölgeselleştirme, bölgecilikten farklı bir kavramdır(Mengi, 1998:45). Küreselleşmenin getirdiği ekonomik, toplumsal ve siyasal bütünleşme gereksinmesi, devletler arasında olduğu kadar, yerel ve bölgesel birimler arasında da işbirliğini yoğunlaştırmaktadır(Keleş, 1998.3).

Bölgeselleşme olgusunun nedenleri dört ana başlık altında toplanabilir. Ekonomik, siyasal, kültürel-dilsel ve güvenlik gereksinimi. Ülke içinde bölgelerarası ekonomik büyümenin orantısızlığı bölgeselleşmenin önemli bir itici gücüdür. Bölgeselleşmede temel siyasal neden merkezi devlet yapısının siyasal bir yetersizlik durumu ile karşı karşıya kalmasıdır. Kimi ülkelerde bölgeselleşmenin ağırlıklı nedenleri arasında kültürel ve dilsel öğeler bulunmaktadır. Belçika’nın Valon, Flaman ve Alman kültürel toplulukları gibi. İç güvenlik pek çok kez il üstü güvenlik bölgelerinin kuruluşuna yol açmaktadır. Bunun örnekleri bakımından Türkiye zengin bir geçmişe sahiptir(Nalbant, 1998:228-229).

Avrupa’nın bölgeleri ve bu bölgelerde yaşayanlar, ekonomik ve sosyal farklılıkları nedeniyle eşit zemin üzerinde yer almamaktadır. Bu farklılıkları ve dengesizlikleri hemen azaltmanın bir yolu var mıdır? Farklılıklar ve dengesizlikler çok köklü olduğundan bunun hemen gerçekleşmesi güç görünmektedir. Deneyimler, ekonomik güçlerin serbest etkileşiminin kendi başına dengeli bir gelişmeyi sağlamaya yeterli olmadığını göstermektedir.

Bölgeler arasında görülen gelişmişlik farklarının nasıl giderilebileceği son yıllarda en çok tartışılan konulardan biri olmuştur. Bu konuda ulusal ve uluslar arası düzeyde çok çeşitli politikalar, planlar ve uygulamalar olmuştur. Ancak, söz konusu eşitsizliklerin giderilebilmiş olduğunu ileri sürmek henüz olanaksızdır.

Bölgesel dengesizlikleri azaltmanın ya da ortadan kaldırmanın, ekonomik, toplumsal ve siyasal kimi güçlükleri bulunmaktadır. Geri kalmış bölgeleri kalkındırmak, bölgeler arasında göreceli bir denge sağlamak, mal oluşu yüksek kimi politikaların uygulanmasını gerektirir. Günümüzde, bölgesel dengesizliklere devlet karışması, hemen hemen her ülkede çok doğal karşılanmakta, ulusal ve uluslar arası kalkınma kuruluşları, bu karışmanın biçimine ilişkin öneriler ve politikalar geliştirmektedirler. Bu yönden, kapitalist ülkelerle sosyalist ülkeler arasında büyük bir ayırım görülmemekte, kullanılan araçlar birbirinden ayrı olsa bile, amaçlarda benzerlikler göze çarpmaktadır(Keleş, 2010:298-299).

KİMİ AVRUPA ÜLKELERİNİN DENEYİMLERİNDEN ÖRNEKLER

II. Dünya Savaşı sonrası birbiri ile çelişkili gibi görünen iki akım: -siyasal anlamda birlik ve bütünlüğün sağlanması ile özeksel yönetimlerin kimi yetkilerinin yerel birimlere devredilmesi- yan yana yürümüştür. Gerçekte, bölgelerin özerkliği ile Avrupa'nın bütünlüşmesi farklı nedenlere dayanmaktadır. Birincisinden amaç, siyasal erki halka yakınlaştırmaktır. İkincisinde ise, erkin, daha yüksek düzeylerdeki erk özeklerine aktarılması amacı bulunmaktadır.

7 Şubat 1992'de Avrupa Birliği Antlaşması'nın Maastricht'te imzalanması, Avrupa'nın bütünlüşmesinde yerel ve bölgesel yönetimlerin işlevine ayrı bir önem kazandırmıştır. Antlaşmaya konulan iki kural, bu açıdan önem taşımaktadır. Bunlardan birincisi yerellik(subsidiarity) ilkesi, ikincisi ise, Bölgeler Komitesi adıyla bir danışma organının kurulmasıdır. Antlaşmanın 198/a maddesinde de, bir "Bölgeler Komitesi"nin kurulmasından söz etmektedir. Kurulacak bu komite yardımıyla, yerel yönetimler ilk kez, Avrupa Birliği düzeyinde karar ve danışma süreçlerinde resmen söz sahibi olacaktır. Bölgeler Komitesi'nin görevi Avrupa Komisyonu'na ve Bakanlar Konseyi'ne önerilerde bulunmaktır(Keleş, 2006:83-84).

Genel anlamda Avrupa ülkeleri, özellikle Avrupa Birliği sürecinde, bölgeselleşme yönünde önemli adımlar atmışlar, mikro milliyetçilik ve etnik tartışmalardan uzak bir biçimde, bölgesel ve ulusal düzeyde kalkınma süreçlerini devam ettirmektedirler. Bu kapsamda özellikle Avusturya ve Macaristan kimi fonlardan yararlanarak kalkınmalarını sağlamaktadırlar. Söz konusu iki ülke temel göstergeler ve gelişmeler bağlamında irdelenmektedir.

AVUSTURYA

Avusturya, gelişmiş piyasa ekonomisi ve yüksek yaşam standartlarına sahip "ihracata dayalı büyüme" modelinin uygulandığı bir ülkedir. En çok ihracat yaptığı ülkeler arasında Almanya, İtalya, ABD, Fransa, İsviçre ve İngiltere bulunmaktadır. Avusturya önemli hizmet sektörüne sahip yüksek endüstri seviyesinde bir ülkedir. Öne çıkan sektörler arasında kimya sanayi, otomotiv sanayi, elektronik sanayi, lojistik ve bilgi teknolojisi yer almaktadır(Aydoğdu vd, 2008:73).

Yönetsel Yapı

Avusturya'da güç, federal hükümet, eyalet yönetimi(Lander) ve yerel yönetim tarafından paylaşılmaktadır. Federal hükümet, üst seviyede, finans, dış politika, savunma, eğitim, ulaştırma gibi ulusal öneme sahip konulardan sorumludur. Orta kademedeki 9 bölgede yönetimi üstlenen eyalet yönetimleri(Lander) bulunmaktadır. Bölgesel planlama ve bölgesel ekonomik konuları içeren konularla ilgilenirler. En alt düzeyde yerel fiziksel programlamalardan sorumlu yerel yönetimler bulunmaktadır(BM, Republic of Austria, 2006:9).

Ülkedeki eğitim kurumları Avrupa'nın en eski eğitim kurumlarından. Meselâ Viyana Üniversitesi 1365'te kurulmuştur. Kilisenin eğitim ve öğretimde büyük bir ağırlığı vardır. Avrupa'nın kavşak noktası olduğu için taşımacılık ve ulaşım çok gelişmiştir.

Avusturya anayasasına göre ülke demokratik federal bir cumhuriyettir. Devlet Başkanı, Federal Cumhurbaşkanı sıfatı taşır. Anayasa, altı yıllık bir devre için devlet başkanının halk tarafından seçilmesini şart koşmuştur. Başkan aynı zamanda meclisi toplar, fesheder ve tatile sokabilir. Parlamento iki kamaralıdır: Bundesrat(Eyaletler Meclis), eyalet parlamentoları tarafından seçilen 62 milletvekilinden; Nationalrat(Milli Meclis) ise nisbi temsil ile doğrudan seçilen 183 üyeden oluşmaktadır. Nationalrat adaylarının en az 19 yaşını doldurma şartı vardır. Bundesrat'ta hangi eyaletin kaç parlamenterle temsil edileceği, eyaletin nüfusuna bağlı olarak belirlenir. Bu meclis sadece danışman fonksiyonuna sahip olmasına karşın, kimi yasaların çıkmasını geciktirebilir. Avusturya'da oy kullanma yaşı 16'dır(<http://tr.wikipedia.org/wiki/Avusturya>, 3.06.2010).

Federal hükümet, eyalet yönetimi ve yerel yönetimlerin yanında iki kurum da bölgesel politikalarla ilgilidir. İlki, "Federal Chancellery" Federal Rektörlük, federal seviyedeki tüm politik alanların eşgüdümünden sorumludur ve bölgesel politikalar ayrı bir birimi bulunmaktadır. Ayrıca ülkeyi AB düzeyinde temsil eder ve yapısal fonlarda merkezi role sahiptir. İkinci kurum da, yine Federal Rektörlüğün içinde yer alan ve bölgesel planlama için çalışan "Austrian Council on Regional Planning" Avusturya Konseyidir. Söz konusu Konsey, ulusal, bölgesel ve yerel politika aktörlerinin eşgüdüm merkezi konumunda olup ayrıca tüm yönetim kademeleri için danışma kurulu gibi çalışmaktadır(Oğuzsoy, 2004:69-71).

Avusturya'da Bölgeler ve Bölgesel Gelişme Çalışmaları

Avusturya Cumhuriyeti bir çoğu yüzyıllardır var olan 9 eyalet, 15 şehir ve 84 ilçeden oluşmaktadır. **Burgenland**, iki şehre ve yedi ilçeye sahip bir eyalettir. Toplamda 171 belediye bulunmaktadır. Tarımın yanı sıra turizm alanında da gelişmeler göstermektedir. **Carinthia**, iki şehre, sekiz ilçeye ve 132 belediyeye sahiptir. Gölleriyle ünlü bölge geniş orman arazisine sahiptir. **Lower Austria**(Aşağı Avusturya), dört şehir, 21 ilçe ve 573 belediyeden oluşan bir eyalettir. Dokuz bölge içinde en büyük alana ve ikinci büyük nüfusa sahiptir. **Upper Austria**(Yukarı Avusturya), bölgesel farklılıkların yoğun olarak yaşandığı bir bölgedir. Üç şehir, 15 ilçe ve 445 belediyeye sahiptir. **Salzburg**, beş ilçe ve 119 belediyeden oluşmaktadır. Bölgenin güzelliği nedeni ile turizm çok gelişmiştir. **Styria**, 16 ilçe ve 542 belediyeye sahiptir. %57'si orman alanlarından oluşan bölge turizm açısından dördüncü bölge konumundadır. **Tyrol**, bir şehir(Insbruck), sekiz ilçe ve 279 belediyeden oluşmaktadır. Önemli bir sanayi merkezi olanın yanı sıra Alp'lerin bir uzantısı olarak turizm alanı olma özelliği de taşımaktadır. **Vorarlberg**, dört ilçe ve 96 belediyeye sahiptir. Bölgenin büyük çoğunluğu dağlardan oluşmasına karşın, tekstil endüstrisi önemli bir ekonomik değere sahiptir. Son olarak **Viyana** bölgesi, başkent Viyana'yı da içine alan 1.6 milyon kişinin yaşadığı bir bölgedir. Viyana önemli bir kültür, turizm ve endüstri kenti görünümündedir(Avusturya Bilgi Merkezi Web Sitesi, Şubat 2007).

Avrupa Komisyonunun 2005 yılı verilerine göre, Avusturya'daki bölgeler arası farklar açısından, Tyrol bölgesinin, istihdam oranının en düşük olduğu bölge olduğu görülmektedir. Kişi başı satın alma gücü endeksi verilerine göre Viyana en yüksek sırada yer alırken, Burgenland ve Carinthia, en düşük iki bölge konumundadır. Yeni kurulan işletme sayıları açısından ise Viyana ve Burgenland bölgeleri, ülke ortalamasının üstünde bir seyir izlemektedir(Avusturya Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü, 2006).

Avusturya kalkınma politikasının temel amacı, ekonomik ve sosyal gelişimi sağlayarak yoksullukla mücadele etmek. Doğal kaynakları ve çevreyi korumak. Ayrıca, demokrasi ve insan hakları, saydam yönetim gibi kavramları destekleyerek barışı sağlamaktır. Avusturya'da bölgesel gelişme alanında faaliyet gösteren çeşitli ajanslar bulunmaktadır. Bunlar, yönetsel ve finansal yapıları birbirlerinden farklı olan ve genellikle "iş ajansı" adı ile kurulan bölgesel kalkınma ajanslarıdır. Viyana İş Ajansı, Aşağı Avusturya İş Ajansı, Avusturya İş Ajansı faaliyet gösteren ajanslar arasındadır(Aydoğdu vd, 2008:91)

Bir kısmı kar amacı gütmeyen tüzel kişilik konumunda, bir kısmı devlete bağlı olarak çalışan bu ajans ve firmalar, temel olarak çalıştıkları bölgeye yatırım çekmek; profesyonel danışmanlık sağlamak, işyeri seçimi, finans sağlamak, teknolojik gelişmelere destek vermek gibi alanlarda çalışmaktadırlar.

MACARİSTAN

Toplam nüfusun % 20'sinin başkent Budapeşte'de yaşadığı Macaristan'da, 2006 verilerine göre 11 milyon insan yaşamaktadır. Başkent dışındaki büyük yerleşim yerlerinin nüfusu genel olarak 100.000-200.000 arasındadır. Macaristan'ın en temel bölgesel sorunları doğu ile batı arasındaki gelişmişlik farkı ile Budapeşte'nin yarattığı ekonomik ve demografik açıdan merkez-çevre eşitsizliğidir(Haşar, 2006:3).

Yönetsel Yapı ve Bölgesel Gelişme Çalışmaları

Parlamento tarafından her dört yılda bir seçilen devlet başkanının rolü semboliktir, ancak görevleri arasında başbakanı atamak vardır. Başbakan ise hükümet üyelerini seçer ve görevden alır. Yasama organı 386 üyeli Parlamento'dur (*Országgyűlés*). Bir siyasî parti parlamentoya girebilmek için oyların en az %5'ini almalıdır. Sonuncusu Nisan 2006'da yapılan milletvekili seçimleri 4 yılda bir yapılır. 15 üyeli Anayasa Mahkemesi, yasaların anayasaya uygunluğunu denetler(<http://tr.wikipedia.org/wiki/Macaristan>, 3.6.2010).

Macaristan'ın Bölgeleri

Bölgenin Adı	Bölge Merkezi	Alan (km²)	Nüfus	Yoğunluk (/km²)
<u>Kuzey Macaristan</u>	<u>Miskolc</u>	13.428	1.289.000	96
<u>Kuzey Alföld</u>	<u>Debrecen</u>	17.749	1.554.000	88
<u>Güney Alföld</u>	<u>Szeged</u>	18.339	1.367.000	75
<u>Orta Macaristan</u>	<u>Budapest</u>	6919	2.825.000	408
<u>Orta Transdanubia</u>	<u>Székesfehérvár</u>	11.237	1.114.000	99
<u>Batı Transdanubia</u>	<u>Győr</u>	11.209	1.004.000	90
<u>Güney Transdanubia</u>	<u>Pécs</u>	14.169	989.000	70

Macaristan'ın 20 ili Ulusal Bölge Kalkınma Tasarısı kapsamında parlamentoda belirlenen yedi bölgeye ayrılmıştır. 3168 yerel yönetim birimi, 150 alt bölge ve 7 bölgeden oluşmaktadır. Bu bölgeler Avrupa Birliği istatistiki bölge birimleri sınıflandırmasına uygun olarak Düzey 2 bölgelerini oluşturmaktadır. Yedi bölgede bölgesel kalkınma meclisleri oluşturulmuştur. Bu meclislerin yapısı da yasayla belirlenmiştir.

Kamu yönetimi, merkezi ve yerel düzeyde yerel yönetimler tarafından yerine getirilmektedir. Düzey 2 yedi bölgeden oluşmaktadır. Planlama ve eşgüdüm dışında bölgeler çok çeşitli işlevlere sahiptir. Her yerel yönetim birimi yasalar önünde eşittir ast üst ilişkisi yoktur(Jokay vd, 2003:49-51).

Macaristan, 1989 yılı itibari ile Parlamenter Demokrasi rejimine geçmiştir. Aynı zamanda bu tarihten sonra serbest piyasa ekonomisi uygulanmaya başlamıştır. Özellikle, 1 Mayıs 2004 tarihinde Avrupa Birliği'ne üye olması ile birlikte AB fonlarından da yararlanabilir hale gelmesi, ekonomideki gelişmeye hız katmıştır. Ekonomideki büyümeyle birlikte ülkede kişi başına düşen milli gelir de bir artış görülmektedir. 1996 yılında 4.431 USD olan bu oran 2005 yılında 16.100 USD'a ulaşmıştır. Macaristan'ın ekonomik gelişiminde ülkede faaliyette bulunan ve bugün itibariyle sayıları yaklaşık 160 olan "sanayi parkları"nın katkısı büyük olmuştur(Aydoğdu vd, 2008:400-403).

1996 yılında kabul edilen "Bölgesel Kalkınma ve Planlama Yasası" ile bölgesel politikalar daha somut hale getirilmiştir. Bölgesel farklılıkların giderilmesi, Budapeşte'nin aşırı yoğunluğunun azaltılması ve kaynakların sürdürülebilir kullanımının sağlanması yönünde yeni stratejiler uygulanmıştır. Örneğin, 1999 yılında kurulan ve kar amacı gütmeyen Batı Pannon Bölgesel Kalkınma ajansı, bütçesinin %10'unu ulusal bütçeden ayrılan kaynaklardan diğer kısmını da AB'den gelen fonlardan sağlayarak çok önemli işlevler yapmaktadır.

SONUÇ

Avusturya'da, bölgesel kalkınma politikaları çerçevesinde dokuz bölgesinin gelişmesine yönelik olarak bir çok oluşum bulunmaktadır. Bu ajans ve birlikler belli yılları kapsayan belli programları uygulayarak, başta yoksulluğu ve bölgeler arası dengesizlikleri azaltmak üzere, insan hakları, çevre koruma, cinsiyet eşitliği gibi konularda çalışmalar yapmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve ortak ülkeler program çerçevesinde temel paydaşlar olarak rol almaktadır. Öte yandan, iş ajansı olarak tanımlanan kimi ajansların temel öncelikli hedefleri de, bölgesel yatırımların sağlanmasında ve finans konusunda profesyonel hizmetler sunmaktır. Söz konusu bölgeselleşme çabaları ve beraberinde gelen bölgesel ekonomik gelişmeler, hem bölgelerin hem de topyekun ulusal kalkınmanın lokomotifi olmuştur.

Macaristan'da bölgesel politikaların uygulamada pek başarılı olmadığı yönünde görüşler bulunmakla birlikte, göreceli bir iyileşmeden söz edilebilir. Kaynak sıkıntısı nedeniyle gereken etkinliğe kavuşamamış kimi ajans ve kuruluşlar, kamu ve özel sektör arasında kurulması beklenen işbirliği zeminini yeterince sağlayamamışlardır. Bir takım nedenlerden bölgesel gelişme ve istikrar tam olarak sağlanamamıştır. Avrupa Birliği'nin de bu süreçteki rolü de oldukça belirleyicidir.

Türkiye'ye ilişkin kabaca kimi saptamalar ve önermelerde bulunmak gerekirse şunlar söylenebilir. Türkiye'nin hem kendi bölgesel politika uygulamalarında hem de Bölgesel Politika'ya uyumda elde ettiği başarılar sınırlı düzeyde gerçekleşmiştir. Türkiye'nin kendi bölgesel politika uygulamalarında çok başarılı olamaması, temelde dayanmış olduğu merkezi planlama ve yönetim anlayışından kaynaklanmaktadır. Öte yandan, Bölgesel Politika kapsamındaki yardımlardan oldukça yüksek miktarda yararlanma imkânına sahip olan Türkiye'nin, bu imkânı daha etkin kullanabilmesi için uygun projelerin oluşturulması, idaresi ve sonuçlandırılmasına yönelik gerekli tüm düzenlemeleri yapması ve idari kapasitesini artırması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, Türkiye'de "bölgesel politika" kavramının doğru bir şekilde algılanmasına ihtiyaç vardır. Bu politika kesinlikle siyasi otoritenin merkezden bölgesel birimlere kaydırılmasını amaçlayan siyasi bir kavram değildir. Sadece bölgelerarası ekonomik dengesizlikleri gidermeyi, değişik bölgelerde yaşayan insanların yaşam standartları arasındaki farklılığı ortadan kaldırmayı hedefleyen ekonomik ve idari bir kavramdır. Bir başka husus ise, Bölgesel Politika'ya uyum için Türkiye'de yürütülmekte olan çalışma ve düzenlemelerin, bilimsel veri ve bulgulara daha çok yer vermesi gerektiğidir. Son olarak, kendi halkının refahını artırmak için Türkiye hem genel AB'ye üyelik sürecini hızlandırmalı hem de Bölgesel Politika'ya ilişkin müktesebata uyum çalışmalarını hızlı bir şekilde tamamlamalıdır.

KAYNAKÇA

Aşgın, Sait(2009), "Türkiye'nin Yerel ve Bölgesel Kalkınma Deneyimine Tarihsel Bir Bakış: Hatalar ve Kazanımlar", **4. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri 1**, TODAİE Yayınları, Ankara.

Avusturya Bilgi Merkezi Web Sitesi, www.austria.info, Şubat 2007.

Avusturya Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü, 2006, WIFO.

Aydoğdu, Çağkan-vd.(2008), **Avrupa'da Kalkınma Ajansları**, İzmir Kalkınma Ajansı Yayınları, İzmir.

Birleşmiş Milletler(2006), **Republic of Austria**, Division for Public Administration and Development.

Dinler, Zeynel(1998), **Bölgesel İktisat**, Bursa.

Haşar, Ç(2006), "**Macaristan'da Bölgesel Kalkınma ve Kalkınma Meclisleri**", TEPAV Yönetişim Etütleri, (EN-GS-2006-546).

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Macaristan>, 3.6.2010).

<http://www.lib.utexas.edu/maps/index.html>, 6.6.2010.

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Avusturya>, 3.06.2010

Jokay, Karoly vd(2003), "Capital Investment Funding İn Hungary", **Investing İn Regional Development, Policies and Practices in EU Candidate Countries**, (edited by Kenneth Davey), Printed in Budapest, Hungary.

Keleş, Ruşen(1998), "Bölge Gerçeği ve Avrupa", **Çağdaş Yerel Yönetimler**, C.7, S.2. s.3.

Keleş, Ruşen(2006), **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, Genişletilmiş 5. Basım, Cem Yayınevi, İstanbul.

Keleş, Ruşen(2010), **Kentleşme Politikası**, İmge Kitabevi Yayınları, Güncellenmiş 11. Baskı, Ankara.

Mengi, Ayşegül-Algan, Nesrin(2003), **Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel Sürdürülebilir Gelişme AB ve Türkiye Örneği**, Siyasal Kitabevi, Ankara.

Mengi, Ayşegül(1998), **Avrupa Birliği'nde Bölgeler Karşısında Yerel Yönetimler**, İmaj Yayıncılık, Ankara.

Nalbant, Atilla(1997), **Üniter Devlet-Bölgelleşmeden Küreselleşmeye**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Oğuzsoy, C.M(2004), **“The Structure of National and Subnational Institutions in European Candidate Countries en EU Implications for Regional Policy”**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, METU, Ankara.